

Primul nr. al *RFAL* Botoșani cumulează diferite atuuri: reîntâlnirea personalităților botoșănene din țară și din străinătate în orașul de baștină / paginile aceluiași periodic, pentru un interes educațional - instituțional comun; promovarea trecutului zonei Botoșani și a personalităților botoșănene de valoare mondială; prezentarea potențialului și a interesului local de înființare și funcționare a *învățământ universitar de stat*.

Cu mici actualizări ale formatului de revistă și ale structurii interne, cu o puternică și constantă susținere a Comitetului de inițiativă, cu articole reprezentative, focalizate pe obiectivul prioritar, cu o cadență cel puțin semestrială, periodicul poate deveni a revistă reprezentativă în peisajul publicistic botoșănean, cu impact pozitiv asupra intelectualilor locali, a proiectelor și activităților universitare din orașul nostru. Vom constata aceasta după apariția următoarelor 4 - 5 numere. Succes *Revistei Fundației Academice „August Treboniu Laurian”* din Botoșani!

► Florin Simion Egner, *Armeni botoșăneni în armata română*, cu Prefață de Prof. D-r Dan Prodan, Tipografia RIA, Botoșani, 2016, 66 p.

Prezentarea unei noi cărți din seria, deja cunoscută și apreciată în Botoșani și nu numai, *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*, a celor doi intelectuali botoșăneni, Viorica Popa (fostă bibliotecară la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani) și Florin Simion Egner (fost primar al orașului Botoșani, în perioada 2000 - 2004, ulterior consilier local), urmașii unor importante familii armenești din Botoșani și, respectiv, Săveni, implică o scurtă trecere în revistă a titlurilor anterior editate, subsumate amintitului proiect de cercetare și de recuperare identitară, etnică, culturală. Astfel, importantul proiect istoriografic cu titlul amintit anterior, a fost structurat în zece cărți sau mari capitole, cum le-au numit autorii. Până în decembrie 2014 au fost editate șase cărți, celelalte aflându-se deja la tipar sau în stadiu final de elaborare, pe masa (tastatura calculatorului!) autorilor. Cele prime șase titluri, în ținute grafice foarte bune, imprimate pe hârtie semi - velină, cu imagini, hărți, grafice etc. color și alb - negru, lansate oficial la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani (Secția de împrumut elevi - Cabinetul de Numismatică), în 2013 - 2014, sunt:

Istoria comunității armenilor din Botoșani (1045 - 2012), Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, 114 p. Autorii au structurat demersul lor istoriografic în *16 capitole* sintetice, cu un *Cuvânt înainte*, *În loc de concluzii* și *Referințe bibliografice*. Autorii au precizat că „*A scrie istoria armenilor din Botoșani înseamnă a scrie istoria Botoșanilor. O istorie a orașului văzută din perspectiva unei colonii adoptate, puternică și aducătoare de prosperitate. Bogăția armenilor botoșăneni a însemnat bogăție pentru orașul Botoșani, pentru că armenii nu au luat nimic cu ei pentru a duce în alte părți, dar au adus atâtea încât fiecare loc important în oraș poartă amprenta lor durabilă: case, astăzi monumente de arhitectură urbană; biserici monumentale; străzile armenice și spațiile comerciale cu beciurile boltite în Piața Târgului; cimitire cu monumente funerare unice în Moldova; Piața Mare a orașului. Armenii botoșăneni, prin eforturi prometeice, dar și prin mijloace atât de comune, au înălțat condiția orașului Botoșani, care fără armeni ar fi rămas un loc mult mai puțin cunoscut”*. O referire punctuală trebuie făcută la primarii armeni ai localității Botoșani, din ultima treime a secolului XIX și prima jumătate a celui următor: *Gheorghe Ciolac* (1867, 1872), *Ilie (Luță) Ciolac* (1890, 1898), *Christian (Cristea) G. Ciomac* (1927, 1928 - 1929), *Ioan Missir* (1931, 1941 - 1943).

Prezentarea unei noi cărți din seria, deja cunoscută și apreciată în Botoșani și nu numai, *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*, a celor doi intelectuali botoșăneni, Viorica Popa (fostă bibliotecară la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani) și Florin Simion Egner (fost primar al orașului Botoșani, în perioada 2000 - 2004, ulterior consilier local), urmașii unor importante familii armenești din Botoșani și, respectiv, Săveni, implică o scurtă trecere în revistă a titlurilor anterior editate, subsumate amintitului proiect de cercetare și de recuperare identitară, etnică, culturală. Astfel, importantul proiect istoriografic cu titlul amintit anterior, a fost structurat în zece cărți sau mari capitole, cum le-au numit autorii. Până în decembrie 2014 au fost editate șase cărți, celelalte aflându-se deja la tipar sau în stadiu final de elaborare, pe masa (tastatura calculatorului!) autorilor. Cele prime șase titluri, în ținute grafice foarte bune, imprimate pe hârtie semi - velină, cu imagini, hărți, grafice etc. color și alb - negru, lansate oficial la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani (Secția de împrumut elevi - Cabinetul de Numismatică), în 2013 - 2014, sunt:

Istoria comunității armenilor din Botoșani (1045 - 2012), Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, 114 p. Autorii au structurat demersul lor istoriografic în *16 capitole* sintetice, cu un *Cuvânt înainte*, *În loc de concluzii* și *Referințe bibliografice*. Autorii au precizat că „*A scrie istoria armenilor din Botoșani înseamnă a scrie istoria Botoșanilor. O istorie a orașului văzută din perspectiva unei colonii adoptate, puternică și aducătoare de prosperitate. Bogăția armenilor botoșăneni a însemnat bogăție pentru orașul Botoșani, pentru că armenii nu au luat nimic cu ei pentru a duce în alte părți, dar au adus atâtea încât fiecare loc important în oraș poartă amprenta lor durabilă: case, astăzi monumente de arhitectură urbană; biserici monumentale; străzile armenice și spațiile comerciale cu beciurile boltite în Piața Târgului; cimitire cu monumente funerare unice în Moldova; Piața Mare a orașului. Armenii botoșăneni, prin eforturi prometeice, dar și prin mijloace atât de comune, au înălțat condiția orașului Botoșani, care fără armeni ar fi rămas un loc mult mai puțin cunoscut”*. O referire punctuală trebuie făcută la primarii armeni ai localității Botoșani, din ultima treime a secolului XIX și prima jumătate a celui următor: *Gheorghe Ciolac* (1867, 1872), *Ilie (Luță) Ciolac* (1890, 1898), *Christian (Cristea) G. Ciomac* (1927, 1928 - 1929), *Ioan Missir* (1931, 1941 - 1943).

► Florin Simion Egner, *Armeni botoșăneni în armata română*, cu Prefață de Prof. D-r Dan Prodan, Tipografia RIA, Botoșani, 2016, 66 p.

► Florin Simion Egner, *Armeni botoșăneni în armata română*, cu Prefață de Prof. D-r Dan Prodan, Tipografia RIA, Botoșani, 2016, 66 p.

Treboniu Laurian” din Botoșani!

după apariția următoarelor 4 - 5 numere. Succes *Revistei Fundației Academice „August Treboniu Laurian”* din Botoșani!

locali, a proiectelor și activităților universitare din orașul nostru. Vom constata aceasta reprezentativă în peisajul publicistic botoșănean, cu impact pozitiv asupra intelectualilor obiectivul prioritar, cu o cadență cel puțin semestrială, periodicul poate deveni a revistă constantă susținere a Comitetului de inițiativă, cu articole reprezentative, focalizate pe Cu mici actualizări ale formatului de revistă și ale structurii interne, cu o puternică și interesului local de înființare și funcționare a *învățământ universitar de stat*.

și a personalităților botoșănene de valoare mondială; prezentarea potențialului și a pentru un interes educațional - instituțional comun; promovarea trecutului zonei Botoșani botoșănene din țară și din străinătate în orașul de baștină / paginile aceluiași periodic, Primul nr. al *RFAL* Botoșani cumulează diferite atuuri: reîntâlnirea personalităților

Al doilea titlu din decalogul istoriografic armenesc este: *Biserica armeană din Botoșani, o existență de peste șapte secole*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, 122 p. Folosirea singularului în titlul cărții face trimitere la *instituția bisericii armenilor din Botoșani* și nu la *biserica armeană ca element arhitectonic*, pentru că autorii prezintă *trei lăcașuri de cult armenesc și o mănăstire ortodoxă* din Botoșani. Prima dintre ele este biserica *Sfânta Maria (Sfânta Născătoare)*, construită în „1350”, conform părerii autorilor. Al doilea edificiu religios este biserica *Sfânta Treime* din Botoșani, construită din lemn în 1655 și din piatră în 1795. A treia biserică este *Buna Vestire* a cimitirului armenesc *Eternitatea* din Botoșani, construită în 1884. Cazul particular a fost biserica de lemn și mănăstirea armenescă *Sfântul Axtentie* din Botoșani, cu activitate religioasă între anii 1560 - 1655.

Școala armeană din Botoșani, o existență de șapte secole, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, 22 p., este titlul celei de-a treia cărți din seria decalogului istoriografic armenesc despre armenii botoșăneni. Autorii au prezentat sumar cele trei școli ale comunității armenesci din Botoșani. Prima dintre ele a fost școala armenescă de pe lângă biserica armenescă Sfânta Maria, întemeiată, presupun logic autorii, încă din secolul XV. Școala a devenit, din 1811, *Școala publică armeană de băieți*, cu predare în limba armeană, iar după 1850 cu predare și în limba română. Din 1858 a funcționat la Botoșani *Școala armeană de băieți nr. 2*, cu predare în limba armeană și în limba română, dar cu o existență efemeră, doar câțiva ani școlari. În perioada 1866 - 1894 a funcționat periodic la Botoșani *Școala armeană de fete*, susținută financiar de Societatea armeană de binefacere *Bratstva*. După 1945 - 1948 nu au mai existat școli armenesci în orașul Botoșani, elevii armeni frecventând școlile românești de diferite grade.

Cimitirele armenesc din Botoșani, Tipografia Mediator, Botoșani, 2013, 118 p., este titlul celei de-a patra cărți din seria decalogului istoriografic armenesc despre armenii botoșăneni, care completează informațiile din *Biserica armeană din Botoșani, o existență de peste șapte secole*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, 122 p. Autorii au prezentat noutăți despre cimitirele conexe bisericilor armenesc din Botoșani: **1. Cimitirul armean din curtea bisericii Sfânta Maria, primul cimitir ortodox descoperit în Botoșani**; **2. Cimitirul armean din curtea bisericii Sfânta Treime (cimitir parohial)**; **3. Cimitirul Eternitatea. Biserica cu hramul Buna Vestire**.

În septembrie 2013 a apărut *al cincilea volum al seriei armenesci*, care încheie primul cvintet tematic al monografiei *Istoria armenilor din târgul Botoșani*. Volumul, intitulat *Case armenesc din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2013, 168 p., a fost structurat în 10 capitole, cu subcapitolele respective: *capitolele I - VI, Concluzii, Anexa nr. 1 (Propuneri pentru Rezervația de artă plastică Cimitirul armean Eternitatea), Bibliografia* utilizată de autori, *Addenda (Scurtă cronologie a istoriei armenilor în Botoșani, secolul XI - începutul secolului XXI, întocmită de Florin Simion Egnér)*. Construcțiile armenilor din Botoșani au fost în primul rând locuințe private, obișnuite sau sofisticate, după averea și poziția socială a proprietarului în comunitatea armeană și în societatea botoșăneană a secolului respectiv. Au urmat apoi clădirile de interes și de utilitate publică, construite special sau găzduite în clădiri ridicate de armeni ori pe terenuri donate de proprietari armeni. Astfel, arhitectura prezintă a orașului Botoșani include clădiri armenesci cunoscute de botoșănenii din generațiile a doua și a treia, dar necunoscute sau ignorate în tumultul vieții cotidiene de tânără generație, pentru care construcțiile urbei în general, clădirile armenesci în particular, constituie penultima grijă și preocupare a zilei.

Propun autorilor să aibă în vedere pe viitor așezarea unor plăci sau indicatoare explicative pe clădirile armenesti încă existente, funcționale sau părăsite, și pe locurile unde au existat în trecut construcții armenesti. Pentru că, dacă s-a spus și încă se mai spune că oamenii și cărțile își au soarta lor, mai bună sau mai rea, eu sunt sigur că pot afirma, fără teama de a greși sau de a fi blamat: **habeat sua fata aedificii** !

Următoarele apariții editoriale din seria *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni* sunt, în viziunea autorilor: **6. Patrimoniul cultural și religios al comunității armenice și al parohiei bisericii ortodoxe armenice din Botoșani**; **7. Personalități armenice din Botoșani**; **8. Tradiții și obiceiuri armenice din Botoșani**; **9. Ajutorarea la armenii din Botoșani**; **10. Documente din arhiva comunității armenice din Botoșani**, formând al doilea cvintet al monografiei.

În decembrie 2013 a fost editat și a fost lansat oficial, sâmbătă 14 decembrie 2013, la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” din Botoșani (Secția de împrumut elevi - Cabinetul de Numismatică), *al șaselea volum al decalogului armeanbotoșănean*, intitulat: *Patrimoniul cultural și religios al comunității armenice și al parohiei bisericii ortodoxe armenice din Botoșani*. Autorii, Florin Simion Egner și Viorica Popa, urmând motto-ul auto - asumat: „*Prin armenidescoperim istoria orașului Botoșani*”, au inventariat, au catalogat și au editat o carte - catalog care prezintă diferite categorii de obiecte de patrimoniu, religioase sau laice: **fixe**: trei biserici ortodoxe armenice (*Sfânta Maria / Sfânta Născătoare, Sfânta Treime, Buna Vestire*); trei cimitire confesionale (*Cimitirul armean din curtea bisericii Sfânta Maria, primul cimitir ortodox descoperit în Botoșani; Cimitirul armean din curtea bisericii Sfânta Treime (cimitir parohial); Cimitirul Eternitatea. Biserica cu hramul Buna Vestire*); **mobile**: cărți religioase, icoane cu diferite teme religioase, obiecte de cult religioase, acoperăminte, veștminte și covoare vechi, pietre tombale și monumente funerare supraterane, diferite categorii de documente civile.

Cartea include 13 capitole, distribuite tematic astfel: *momente din istoria armenilor*, între secolele XI î.Hr. - XI d.Hr., migrația lor în Europa Centrală și așezarea lor în zona Botoșani, secolele XI - XIV d.Hr., după părerea autorilor (capitolele I - II), considerații generale despre *patrimoniul* comunității armenice din Botoșani: origini istorice, categorii de inventar, importanță istorică și etnică (capitolul III), *cărți religioase* (capitolul IV), *icoane* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul V), de la Biserica Sfânta Treime (capitolul VI), de la Biserica Buna Vestire (capitolul VII), *obiecte de cult religioase* (capitolul VIII), *obiecte de cult* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul IX), *obiecte de cult* de la Biserica Buna Vestire (capitolul X), *acoperăminte, veștminte și covoare* armenice (capitolul XI), *pietretombale* și *monumente funerare* supraterane (capitolul XII), *documente civile* și *religioase* de diferite categorii (capitolul XIII).

Prezenta carte are o importanță deosebită, pentru că indică realitatea cantitativă și calitativă a patrimoniului comunității armenice din Botoșani, deteriorat, pierdut, substituit sau împrumutat, fără a fi readus la Botoșani, în ultimul secol. Cel puțin din 2013 înainte, patrimoniul comunității armenice din Botoșani trebuie păstrat în oraș, restaurat, așezat științific într-un muzeu deschis publicului și popularizat în comunitate, în localitate, în țară.

Primul cvintet livresc despre istoria și patrimoniul armenesc din Botoșani a fost grupat întotdeauna în *Din istoria și patrimonial comunității armenice din Botoșani*, vol. I, Botoșani, Tipografia Mediator, Botoșani, 2014, 535 p. elaborat de Florin Simion Egner și

Botoșani, Tipografia Mediator, Botoșani, 2014, 535 p. elaborat de Florin Simion Egner și grupat întotdeauna în *Din istoria și patrimonial comunității armenice din Botoșani*, vol. I, Botoșani, Tipografia Mediator, Botoșani, 2014, 535 p. elaborat de Florin Simion Egner și

științific într-un muzeu deschis publicului și popularizat în comunitate, în localitate, în patrimoniul comunității armenice din Botoșani trebuie păstrat în oraș, restaurat, așezat sau împrumutat, fără a fi readus la Botoșani, în ultimul secol. Cel puțin din 2013 înainte, calitativă a patrimoniului comunității armenice din Botoșani, deteriorat, pierdut, substituit

Prezenta carte are o importanță deosebită, pentru că indică realitatea cantitativă și religioase de diferite categorii (capitolul XIII). *pietretombale* și *monumente funerare* supraterane (capitolul XII), *documente civile* și Buna Vestire (capitolul X), *acoperăminte, veștminte și covoare* armenice (capitolul XI), *obiecte de cult* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul IX), *obiecte de cult* de la Biserica Sfânta Treime (capitolul VIII), de la Biserica Buna Vestire (capitolul VII), *obiecte de cult religioase* (capitolul VI), de la Biserica Sfânta Maria (capitolul V), de la Biserica Sfânta Treime (capitolul IV), de importanță istorică și etnică (capitolul III), *cărți religioase* (capitolul IV), generale despre *patrimoniul* comunității armenice din Botoșani: origini istorice, categorii Botoșani, secolele XI - XIV d.Hr., după părerea autorilor (capitolele I - II), considerații între secolele XI î.Hr. - XI d.Hr., migrația lor în Europa Centrală și așezarea lor în zona

Cartea include 13 capitole, distribuite tematic astfel: *momente din istoria armenilor*, între secolele XI î.Hr. - XI d.Hr., migrația lor în Europa Centrală și așezarea lor în zona Botoșani, secolele XI - XIV d.Hr., după părerea autorilor (capitolele I - II), considerații generale despre *patrimoniul* comunității armenice din Botoșani: origini istorice, categorii de inventar, importanță istorică și etnică (capitolul III), *cărți religioase* (capitolul IV), *icoane* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul V), de la Biserica Sfânta Treime (capitolul VI), de la Biserica Buna Vestire (capitolul VII), *obiecte de cult religioase* (capitolul VIII), *obiecte de cult* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul IX), *obiecte de cult* de la Biserica Buna Vestire (capitolul X), *acoperăminte, veștminte și covoare* armenice (capitolul XI), *pietretombale* și *monumente funerare* supraterane, diferite categorii de documente civile.

Cartea include 13 capitole, distribuite tematic astfel: *momente din istoria armenilor*, între secolele XI î.Hr. - XI d.Hr., migrația lor în Europa Centrală și așezarea lor în zona Botoșani, secolele XI - XIV d.Hr., după părerea autorilor (capitolele I - II), considerații generale despre *patrimoniul* comunității armenice din Botoșani: origini istorice, categorii de inventar, importanță istorică și etnică (capitolul III), *cărți religioase* (capitolul IV), *icoane* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul V), de la Biserica Sfânta Treime (capitolul VI), de la Biserica Buna Vestire (capitolul VII), *obiecte de cult religioase* (capitolul VIII), *obiecte de cult* de la Biserica Sfânta Maria (capitolul IX), *obiecte de cult* de la Biserica Buna Vestire (capitolul X), *acoperăminte, veștminte și covoare* armenice (capitolul XI), *pietretombale* și *monumente funerare* supraterane (capitolul XII), *documente civile* și *religioase* de diferite categorii (capitolul XIII).

Prezenta carte are o importanță deosebită, pentru că indică realitatea cantitativă și calitativă a patrimoniului comunității armenice din Botoșani, deteriorat, pierdut, substituit sau împrumutat, fără a fi readus la Botoșani, în ultimul secol. Cel puțin din 2013 înainte, patrimoniul comunității armenice din Botoșani trebuie păstrat în oraș, restaurat, așezat științific într-un muzeu deschis publicului și popularizat în comunitate, în localitate, în țară.

Primul cvintet livresc despre istoria și patrimoniul armenesc din Botoșani a fost grupat întotdeauna în *Din istoria și patrimonial comunității armenice din Botoșani*, vol. I, Botoșani, Tipografia Mediator, Botoșani, 2014, 535 p. elaborat de Florin Simion Egner și

Viorica Popa. Vol. I reunește primele cinci fascicule tematice referitoare la subiectul

precizat în titlu, pe care le-am prezentat în paragrafele anterioare.

Noua carte din seria *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*, elaborată de Florin Simion Egner, se intitulază *Armeni botoșăneni în armata română*, cu *Prefață* de Prof. D-r Dan Prodan, Tipografia RIA, Botoșani, 2016, 66 p. Ea face parte din volumul tematic: **7. Personalități armene din Botoșani**, la care se vor mai adăuga: *Personalități armene cu funcții administrative din Botoșani*; și *Personalități armene civile din Botoșani*, care ultime contribuții complementare vor fi editate în perioada următoare. Cartea a fost structurată astfel: o *Prefață* (pp. 7 - 11) a Prof. D-r Dan Prodan, care prezintă noua contribuție tematică și o așează tematic - cronologic în seria volumelor subsumate proiectului *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*; *Cuvântul autorului*, în care a răspuns la incitanta întrebare: *De ce este actuală o carte despre militarii armeni și armata română?* (pp. 11 - 13); patru capitole tematice - cronologic (pp. 14 - 59); o *Anexă* bibliografică (pp. 60 - 61).

Cea mai intensă legătură a armenilor botoșăneni cu armata română s-a manifestat în perioada 1877 - 1945, adică de la Războiul pentru câștigarea Independenței de Stat a României până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, derulată fie în formă „civilă” (sprijinirea materială a armatei cu sume de bani, medicamente și instrumentar medical de prim - ajutor, alimente, animale, voluntariat etc.), sau în componenta „militară” (recrutare, voluntariat, instrucție militară, participarea la luptele de pe front etc.). Câteva exemple: prefectul Ilie Ciolac, colonelul Bogdan Chessim, generalul Mardiros Ciomac, d-r Dionisie Goilav, Ioan Missir, Iacob Cristian Burdea, d-r Iacob Melcon Iacobovici, căpitanul în Garda Regală - Grigore Gr. Popovici - Băznoșanu, șeful Oficiului PTT al Casei Regale de la Cotroceni - Grigore Gr. Goilav, colonel Grigore Ariton Burdea - comandantul apărării anti - aeriene a orașului

Militarii armeni (soldați, grade inferioare, comandanți) au fost atestați documentar în Țările Române extra - carpatice încă de la mijlocul secolului XVI. Ion vodă Armeanul, fiul lui Ștefăniță vodă, nepotul lui Ștefan cel Mare, și al unei armence, cu afaceri comerciale prospere cu pietre prețioase înainte de domnie, a ajuns mare voievod și domn al Țării Moldovei în ianuarie 1572, conducând-o până în iunie 1574, când a fost ucis mișelește de către comandanții otomani, aflați în conflict militar deschis cu viteazul domnitor moldav, cu ascendență maternă armeană. De asemenea, au activat în structurile diplomatice, militare și administrative moldave și alți armeni: Axentie Vărzărescu (sf. sec. XVII), Gheorghe Malhas (sf. sec. XVIII), Iohan Goilav, S. Serghievici, N. Cerchez, Anton Sahan, P. Ciolac, unii membri ai familiilor Goilav și Haret, Simeon Popovici, Iordachi Ciolac etc. (secolul XIX) - (Cap. I - *Strategii militare și diplomați armeni [secolele XVI - XIX]*, pp. 14 - 27).

Cea mai intensă legătură a armenilor botoșăneni cu armata română s-a manifestat în perioada 1877 - 1945, adică de la Războiul pentru câștigarea Independenței de Stat a României până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, derulată fie în formă „civilă” (sprijinirea materială a armatei cu sume de bani, medicamente și instrumentar medical de prim - ajutor, alimente, animale, voluntariat etc.), sau în componenta „militară” (recrutare, voluntariat, instrucție militară, participarea la luptele de pe front etc.). Câteva exemple: prefectul Ilie Ciolac, colonelul Bogdan Chessim, generalul Mardiros Ciomac, d-r Dionisie Goilav, Ioan Missir, Iacob Cristian Burdea, d-r Iacob Melcon Iacobovici, căpitanul în Garda Regală - Grigore Gr. Popovici - Băznoșanu, șeful Oficiului PTT al Casei Regale de la Cotroceni - Grigore Gr. Goilav, colonel Grigore Ariton Burdea - comandantul apărării anti - aeriene a orașului

Viorica Popa. Vol. I reunește primele cinci fascicule tematice referitoare la subiectul precizat în titlu, pe care le-am prezentat în paragrafele anterioare.

Noua carte din seria *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*, elaborată de Florin Simion Egner, se intitulază *Armeni botoșăneni în armata română*, cu *Prefață* de Prof. D-r Dan Prodan, Tipografia RIA, Botoșani, 2016, 66 p. Ea face parte din volumul tematic: **7. Personalități armene din Botoșani**, la care se vor mai adăuga: *Personalități armene cu funcții administrative din Botoșani*; și *Personalități armene civile din Botoșani*, care ultime contribuții complementare vor fi editate în perioada următoare. Cartea a fost structurată astfel: o *Prefață* (pp. 7 - 11) a Prof. D-r Dan Prodan, care prezintă noua contribuție tematică și o așează tematic - cronologic în seria volumelor subsumate proiectului *O istorie ilustrată a orașului Botoșani locuit de armeni*; *Cuvântul autorului*, în care a răspuns la incitanta întrebare: *De ce este actuală o carte despre militarii armeni și armata română?* (pp. 11 - 13); patru capitole tematice - cronologice (pp. 14 - 59); o *Anexă* bibliografică (pp. 60 - 61).

Florin Simion Egner a precizat că participarea și activitatea armenilor din Botoșani în armata română, în secolele XIX - XX, în cadrul diferitelor arme, în timp de pace și de război, merită să fie cunoscută atât de către minoritarii armeni, cât și de majoritarii români. De asemenea, „*S-a dorit publicarea lucrării despre militarii armeni și în contextul în care co-etnicii [armeni] din diaspora își manifestă îngrijorarea pentru soarta ostașilor armeni angajați pe frontul de luptă din Nagorno - Karabach, provincia istorică armeană ajunsă, după transferurile de populație caracteristice perioadei de expansiune a statului sovietic, enclavă în statul azer*”. Cartea întregește informațiile de ordin militar - civic despre comunitatea armeană botoșăneană în epocile modernă și contemporană (pp. 12; 58).

Militarii armeni (soldați, grade inferioare, comandanți) au fost atestați documentar în Țările Române extra - carpatice încă de la mijlocul secolului XVI. Ion vodă Armeanul, fiul lui Ștefăniță vodă, nepotul lui Ștefan cel Mare, și al unei armence, cu afaceri comerciale prospere cu pietre prețioase înainte de domnie, a ajuns mare voievod și domn al Țării Moldovei în ianuarie 1572, conducând-o până în iunie 1574, când a fost ucis mișelește de către comandanții otomani, aflați în conflict militar deschis cu viteazul domnitor moldav, cu ascendență maternă armeană. De asemenea, au activat în structurile diplomatice, militare și administrative moldave și alți armeni: Axentie Vărzărescu (sf. sec. XVII), Gheorghe Malhas (sf. sec. XVIII), Iohan Goilav, S. Serghievici, N. Cerchez, Anton Sahan, P. Ciolac, unii membri ai familiilor Goilav și Haret, Simeon Popovici, Iordachi Ciolac etc. (secolul XIX) - (Cap. I - *Strategii militare și diplomați armeni [secolele XVI - XIX]*, pp. 14 - 27).

Cea mai intensă legătură a armenilor botoșăneni cu armata română s-a manifestat în perioada 1877 - 1945, adică de la Războiul pentru câștigarea Independenței de Stat a României până la sfârșitul celui de-al Doilea Război

Mondial, derulată fie în formă „civilă” (sprijinirea materială a armatei cu sume de bani, medicamente și instrumentar medical de prim - ajutor, alimente, animale, voluntariat etc.), sau în componenta „militară” (recrutare, voluntariat, instrucție militară, participarea la luptele de pe front etc.). Câteva exemple: prefectul Ilie Ciolac, colonelul Bogdan Chessim, generalul Mardiros Ciomac, d-r Dionisie Goilav, Ioan Missir, Iacob Cristian Burdea, d-r Iacob Melcon Iacobovici, căpitanul în Garda Regală - Grigore Popovici - Băznoșanu, șeful Oficiului PTT al Casei Regale de la Cotroceni - Grigore Gr. Goilav, colonel Grigore Ariton Burdea - comandantul apărării anti - aeriene a orașului

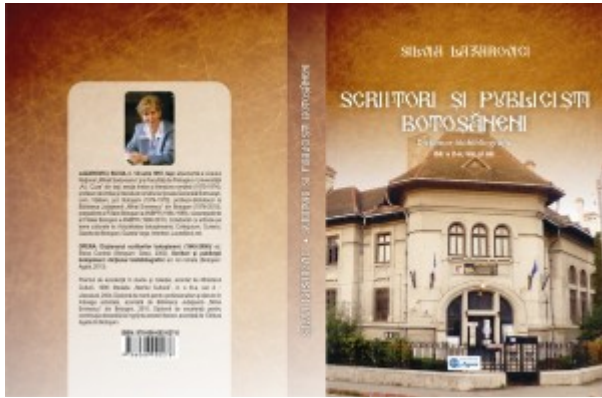
București în a doua conflagrație mondială, ofițerul Ioan Simion Egner etc. etc. (Cap. II - *Armeni botoșăneni în armata română* [1877 - 1945], pp. 28 - 54).

De asemenea, s-a bucurat de atenția autorului și acea categorie militară de *Ofițeri și comandanți armeni aflați în Botoșani în cele două războaie mondiale* (Cap. III, pp. 55 - 57), reprezentată de colonelul Jak Jamgotian, ofițer în armata otomană și refugiat în România în 1916, după genocidul împotriva armenilor; ulterior de maiorul sovietic S.I. Grigorian, aflat în Botoșani în primăvara - vara anului 1944, care a protejat populația, averea și inventarele bisericilor armenesti din localitate de abuzurile armatei sovietice, aflată în înaintare rapidă către frontul din sudul Moldovei. Ultimul capitol, al IV-lea, intitulat "*Românii de neam armenesc - cetățeni cuviincioși și apărători ai noii lor patrii*" - (pp. 58 - 60), transmite cititorilor armeni, români sau din diaspora mesajul comportamental civic - militar al armenilor așezați și naturalizați în România în ultimele secole: *pace, credință și loialitate*.

Un *Indice* general (antroponimic, toponimic, hidronimic etc.) ar fi ajutat cititorul la orientarea mai rapidă în carte și evitarea unor confuzii între diferiți membri ai unei familii de armeni botoșăneni etc. Așteptăm cu vădit interes celelalte cărți referitoare la istoria armenilor botoșăneni, subsumate capitolelor tematice 7 - 10, conform sumarului anterior prezentat.

► Silvia Lazarovici, *Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Agata, Botoșani, 2017.

Prefața unei cărți, fie ediția I, fie cele succesive, revizuite și adăugite sau nu, trebuie să fie destul de lungă pentru a acoperi problematica lucrării, și destul de scurtă pentru a stârni interesul, curiozitatea și dorința de a fi citită repede, cu prioritate, pe o listă cu alte eventuale priorități. Pentru că, nu-i așa, cititorii știu să ... citească, să analizeze, să compare, să formuleze propriile lor idei, să cuantifice, să admită / să respingă unele interpretări, să formuleze altele, să generalizeze. Și atunci, de ce să facă prefațatorul treaba cititorului? Nu ar fi atunci virusată comunicarea / încrederea între autor și cititor? Prin urmare, doresc ca această *Prefață* să respecte condiția minimală amintită anterior.

București în a doua conflagrație mondială, ofițerul Ioan Simion Egner etc. etc. (Cap. II - *Armeni botoșăneni în armata română* [1877 - 1945], pp. 28 - 54).

De asemenea, s-a bucurat de atenția autorului și acea categorie militară de *Ofițeri și comandanți armeni aflați în Botoșani în cele două războaie mondiale* (Cap. III, pp. 55 - 57), reprezentată de colonelul Jak Jamgotian, ofițer în armata otomană și refugiat în România în 1916, după genocidul împotriva armenilor; ulterior de maiorul sovietic S.I. Grigorian, aflat în Botoșani în primăvara - vara anului 1944, care a protejat populația, averea și inventarele bisericilor armenesti din localitate de abuzurile armatei sovietice, aflată în înaintare rapidă către frontul din sudul Moldovei. Ultimul capitol, al IV-lea, intitulat "*Românii de neam armenesc - cetățeni cuviincioși și apărători ai noii lor patrii*" - (pp. 58 - 60), transmite cititorilor armeni, români sau din diaspora mesajul comportamental civic - militar al armenilor așezați și naturalizați în România în ultimele secole: *pace, credință și loialitate*.

Un *Indice* general (antroponimic, toponimic, hidronimic etc.) ar fi ajutat cititorul la orientarea mai rapidă în carte și evitarea unor confuzii între diferiți membri ai unei familii de armeni botoșăneni etc. Așteptăm cu vădit interes celelalte cărți referitoare la istoria armenilor botoșăneni, subsumate capitolelor tematice 7 - 10, conform sumarului anterior prezentat.

► Silvia Lazarovici, *Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Agata, Botoșani, 2017.

Prefața unei cărți, fie ediția I, fie cele succesive, revizuite și adăugite sau nu, trebuie să fie destul de lungă pentru a acoperi problematica lucrării, și destul de scurtă pentru a stârni interesul, curiozitatea și dorința de a fi citită repede, cu prioritate, pe o listă cu alte eventuale priorități. Pentru că, nu-i așa, cititorii știu să ... citească, să analizeze, să compare, să formuleze propriile lor idei, să cuantifice, să admită / să respingă unele interpretări, să formuleze altele, să generalizeze. Și atunci, de ce să facă prefațatorul treaba cititorului? Nu ar fi atunci virusată comunicarea / încrederea între autor și cititor? Prin urmare, doresc ca această *Prefață* să respecte condiția minimală amintită anterior.

